

существованието на този хронографъ, отишелъ въ църквата заедно съ енорийския свещеникъ при сжщата, попъ Иванчо, бившъ учителъ въ селото, разгледалъ старинитъ и поискалъ отъ попа да му се изпратятъ въ Търново, кждѣто той е живѣлъ, хронографа и единъ старъ съсждъ за осветяване на вода. И понеже въ това време нѣмаше българинъ, който да не изпълни съ готовностъ исканията и желаніята на руситъ, то и попъ Иванчо се съгласилъ и изпратилъ съ сина си Иванъ попъ Ивановъ въ Търново исканитъ отъ Поликарпова хронографъ и старъ съсждъ. Археологътъ следъ като взелъ бележки отъ съсжда за водоосвещение, повърналъ го на момчето, на което далъ 20 рубли. Хронографа, обаче, той задържалъ, за да го разгледа. Изминало се доста време и понеже задържанитъ хронографъ не бѣ повърнатъ, попъ Иванчо се отнесалъ до руския майоръ Тизенхаузенъ, командиръ на квартируващата въ с. Арбанаси 7-а българска дружина, и го запиталъ какъвъ е въсжщность Поликарповъ и кжде е отишелъ. Майорътъ потвърдилъ, че наистина Поликарповъ е руски археологъ, придружаващъ рускитъ войски, и казалъ на свещеника, че по всѣка вѣроятность, книгата, щомъ бжде разгледана, ще бжде повърната. За съжаление този цененъ хронографъ е билъ отнесенъ въ Русия и, казватъ, че нѣкой го билъ виждалъ въ Петроградската библиотека. По този начинъ изчезна този много важенъ лѣтописъ, отъ който сигурно щѣха да се разкриятъ много нѣща отъ тъмното наше минало.

Приеме ли се твърдението на Баласчевъ, че това село е било заселено къмъ 1250 г. съ плененитъ отъ Иванъ Асѣнъ II погърчени албанци-боляри, или се приеме казаното отъ А. Протичъ, че с. Арбанаси е заселено къмъ 1460 г. съ изселенитъ отъ турцитъ погърчени албанци отъ Епиръ, следъ нанесената побѣда надъ Георги Кастриоти, все имаме за това село едно минало отъ седемъ или най-малкото петъ вѣка. Че селото е било албанско, това, както казахме, се доказва отъ самото му название. Другитъ данни сж предимно отъ строителенъ характеръ, отнасятъ се именно до неговитъ много здраво построени седемъ църкви и до конструктивния характеръ на монументалнитъ му кжща. И отъ тия данни ние искаме да проникнемъ въ древността и разгатнемъ миналото. Що се отнася до преданията, разказитъ, писменитъ находки и пр., тѣ сж отъ по новитъ времена, отъ 3—4 вѣка най-много.

Арбанашкитъ грамадни кжщи сж паметници, които сами по себе си говорятъ твърде много за миналото, а скжпитъ по тѣхъ украси, тѣхния комфортъ и пр. показватъ и доказватъ, че строителитъ или, повѣрно, господаритъ на тия кжщи сж били хора охолни, заможни, разполагащи съ голѣми материални срѣдства, за да могатъ да си създадатъ тѣ гнѣзда не само за охотлостъ, но и сигурность — крепости, обезпечавачи стопанитъ отъ всѣко чуждо посѣгателство. Добре маскиранитъ пѣкъ скривалища ни разкриватъ, каква предвидливостъ и какви грижи сж били вложени отъ арбанасчанитъ за запазване богатствата си отъ грабежъ. Тукъ ще припомнимъ това за кжщата, въ която съмъ роденъ и която е била купена отъ баща ми, вѣроятно къмъ 1830—1835 год., неизвестно отъ кого. Следъ като живѣхме въ нея десетки години, едва въ 1891 година сж дошли нѣкои хора отъ Ромжния да питатъ коя е кжщата на Иванъ Папазоолу. Въ това време отъ насъ никого нѣмаше въ Арбанаси и кжщата ни бѣ затворена, необитаема отъ никого. Възползувани отъ това, тия хора сж влѣзли презъ нощта въ яхъра и отъ тамъ съборили въ стената на нѣкогашното скривалище на височина около 1½ м. една дупка, като извадили единъ камѣкъ, въ който имаше издълбана една крива линия, представляваща змия. Тази змия азъ мно-